فرم رهبر معظم انقلاب اسلامی (حفظه الله) برای مدیریت حوزه‌های علمیه

برگرفته از بیانات ۱۳۷۰/۱۱/۳۰

من فرمی برای این مدیریت تصویر کردم و روی کاغذ نوشتم، که الان برای شما می‌خوانم. اگر حوزه این‌طوری اداره بشود، مشکلاتش حل خواهد شد؛ اگر این‌طوری اداره نشود، مشکلاتش حل نخواهد شد.

من عرض می‌کنم که با شورای مدیریت، حوزه اداره نمی‌شود؛ مدیر لازم دارد. در رأس بایستی یک شورای‌عالیِ سیاست‌گذاریِ امور حوزه متشکل از دوازده نفر، پانزده نفر از فضلای طراز اول حوزه وجود داشته باشد؛ اینها دو هفته یک بار دور هم جمع بشوند و برای سیاست‌گذاری، مسائل حوزه را با هم تبادل نظر کنند و دیگر در جزییاتِ اجراییات داخل نشوند. این عده، یک نفر را به عنوان مدیر انتخاب کنند؛ این مدیر هم بایستی شرایطی داشته باشد؛ باید از فضلای حوزه باشد و طلبه‌ها و فضلا او را قبول داشته باشند؛ فرد خارج از حوزه، یا کسی که وجهه‌ی فضلی و علمی نداشته باشد، کار را مشکل خواهد کرد.

البته خواهید گفت فضلای ما درس و بحث دارند؛ بله، من هم می‌دانم؛ اما من می‌گویم که محض رضای خدا همان درس را تعطیل کنند و بیایند به مدت سه سال این کار را به‌عهده بگیرند.

بنده بعد از رحلت امام (رضوان‌اللّه‌تعالی‌علیه) خیلی از این مسؤولیت‌های مهم کشور را دو ساله، سه ساله - یعنی زمان‌دار - به این و آن محول کرده‌ام. شما درس خارج می‌گویید و پنجاه نفر، صد نفر - کمتر یا بیشتر - هم شاگرد دارید؛ خیلی خوب، محض رضای خدا به مدت سه سال این درس را تعطیل کنید. اگر این درس تعطیل بشود، آیا در عالَم ضایعه‌یی پدید خواهد آمد!؟

بیایید این مدیریت را قبول کنید و یک نفر مدیر بشود؛ بعد این مدیر با اختیارات و با بودجه‌ی کافی، معاونت‌هایی داشته باشد. قبل از ایجاد معاونت‌ها، باید یک دفتر طرح و برنامه، دائم برای طرح‌های حوزه کار کند؛ بنشینند و راجع به مقررات، آیین‌نامه‌ها، شکل‌ها، کارها، هیأت حوزه و مسائل کلی حوزه، دایم طرح بدهند.

- ✓ یک معاونت، معاونت تبلیغ و نیروی انسانی است؛

کارش فقط همین باشد؛ یعنی تربیت مبلّغ برای داخل کشور؛ تربیت مبلّغ برای خارج کشور؛ تأمین مبلّغان ثابت برای مناطق گوناگون کشور؛ تأمین مبلّغان فصلی برای مناطق گوناگون کشور؛ که هرکدام از اینها کلاس‌های دوره‌ییِ کوتاه می‌خواهند؛

مثلاً امامت جمعه به نظر من چیزی نیست که فقط به علم و بیان و امثال اینها بستگی داشته باشد و چیز دیگری نخواهد؛ امامت جمعه چیز دیگری هم لازم دارد؛ آن کسانی که خبره‌ی این کارند و اهل فن هستند، می‌دانند که امامت جمعه چه می‌خواهد؛ بنشینند چیزهایی را بنویسند و یک دوره‌ی چهار جلسه‌یی، پنج جلسه‌یی، ده جلسه‌یی درست کنند؛ عده‌یی هم این دوره را ببینند و برای امامت جمعه آماده باشند؛ دبیرخانه‌ی ائمه‌ی جمعه هم اینها را به حسب حالشان برای امامت جمعه انتخاب کند؛ حوزه باید این را تأمین کند. مسأله‌ی استقرار روحانیون در مناطق گوناگون و نیز تأمین مدارس تربیت مربی برای مراکز آموزش فرهنگی، باید مورد توجه قرار گیرد؛ شبیه آنچه که در همین مدرسه‌ی دارالشفاء به شکلی دارد انجام می‌گیرد.

الان در سطح کشور جاهایی هست که مربی‌های روحانی می‌خواهند؛ در سپاه می‌خواهند، در ارتش می‌خواهند، در دانشگاه می‌خواهند، در تربیت معلم می‌خواهند، در تربیت مدرّس می‌خواهند.

- ✓ یک معاونت، معاونت آموزش است؛

که باید مدارس تحت برنامه و مدارس تخصصی را اداره کند؛ برای آموزش، برنامه‌ریزی کند؛ متون آموزشی تهیه کند؛ گواهی پایان‌نامه‌های تحصیلی را بدهد؛ از طلاب بخواهد که پایان‌نامه بنویسند. شما آقایان چرا پایان‌نامه نمی‌نویسید؟ یک نفر دانشجو، چهار سال، پنج سال دوره‌یی را می‌بینید؛ بعد موضوعی را به او می‌دهند؛ استاد او را راهنمایی می‌کند و یک رساله به وجود می‌آورد؛ خیلی هم خوب است. الان اگر همین آقایان طلاب ما، بعد از آن‌که پنج سال، شش سال، ده سال درس خارج رفتند، یک استاد راهنما بگیرند و یک موضوع فقهی به آنها بدهند و بگویند کار کنید، ببینید از همین طریق چه‌قدر موضوع حل خواهد شد. پایان‌نامه‌های بعضی از این دانشگاه‌ها را که برای من می‌آورند – در موضوعاتی که بنده به آنها ذی‌علاقه هستم – می‌بینم که خیلی هم خوب است و این جوانان خوب کار می‌کنند. جوانان حوزه، اگر استعدادشان بیشتر از آنها نباشد، کمتر از آنها نیست؛ تلاش و زحمت و روح تحقیق‌شان هم که الحمدللّه بالاست.

✓ یک معاونت، معاونت تحقیقات و مطالعات است؛

کارش تربیت محقق، نظارت بر رساله‌های تحقیقی و انتشار مجلات علمی در حوزه است. من آن روز با جمعی از برادران این نکته را مطرح کردم و گفتم که ما یک مجله‌ی فقه نداریم! ما یک مجله‌ی علمی فقه لازم داریم که مباحث فقهی را با زبان علمی فقه – یعنی زبان عربی – بیان کند.

اگر کسی هم خواست فارسی بنویسد، می‌نویسد؛ اما زبان اصلی مجله باید عربی باشد. محققان یک مجله‌ی فقه تهیه کنند و در آن مقاله بنویسند؛ یکی از فضلای آبرومند هم یکی از درس‌هایش را تعطیل کند و بیاید مسؤولیت این مجله را به عهده بگیرد.

مگر فایده‌ی این مجله برای پیشبرد فقه اسلام، کمتر از فایده‌ی آن درس است؟

محققان، بزرگان و فضلا، موضوعات جدید فقهی را بنویسند؛ تحقیق کنند؛ نقد کنند؛ فقه را پیش ببرند و دنیا را از فقه شیعه آگاه کنند. در دائرةالمعارف‌ها، فقه ما را بعد از فقه اباضیه می‌آورند! از این فقه غنی – که شاید هیچ فقهی این همه کتاب و تحقیق و متون مهم نداشته باشد، یا کمتر فقهی داشته باشد – کسی خبر ندارد! اینها را بیرون بیاوریم، تا در مجلات علمی دنیا منعکس بشود.

✓ یک معاونت، معاونت پرورشی است؛

مشاوره‌های اخلاقی و تربیتی، دروس و برنامه‌های تربیتی، کشف و هدایت استعدادهای درخشان.

در جمع طلاب و فضلای ما استعدادهای درخشانی هستند؛ در میان اینها علامه‌ی حلیها و محقق حلیها و شیخ انصاری‌ها پیدا می‌شود؛ اینها کجایند؟

بعضی در غم معاش، بعضی هم در غم پیدا کردن کان یکونِ یک کتاب درسیِ مشکل! واقعاً چه کار کنند؛ کسی نیست اینها را پرورش بدهد! من در دو، سه سال قبل از این، با یکی از فضلای عالی‌مقام – که واقعاً قلباً به ایشان ارادت دارم؛ خیلی خوش‌فکر و نوآور هم هستند – همین نکته را مطرح کردم

و گفتم شما تعدادی از این فضلا و محققان را در جایی از قم جمع کنید و به آنها کار تحقیقی بدهید و بودجه‌یی هم برایش بگذارید؛ اما تعقیب نشد و متأسفانه این کارها انجام نمی‌شود!

من ایراد ندارم که چرا فلان آقا این کار را نکرده؛ معلوم است که این کارها فردی انجام نمی‌گیرد؛ این کارها تشکیلات و مدیریت تشکیلاتی لازم دارد.

- ✓ یک معاونت، معاونت امور حوزه‌های شهرستانهاست.
- ✓ یک معاونت، معاونت گزینش و آمار است.

گزینش حوزه چه‌طوری است؟ دو نفر از آقایان اساتید، یک نفر را گواهی می‌کنند؛ از کجا او را می‌شناسند؟ ما اول انقلاب کسانی را داشتیم که نامه‌یی از فلان پیش‌نماز فلان محله می‌آوردند که در آن نامه، این شخص تأیید شده بود؛ او هم این نامه را مثلاً به سپاه یا کمیته می‌برد و به او شغل می‌دادند؛ اما بعد معلوم می‌شد که این فرد منافق است!

وقتی می‌گفتیم چرا چنین شخصی را تأیید کردید، می‌گفتند ابویشان مرتب به نماز ما می‌آمد!

اگر پدرش به نماز شما میآمده، به این جوان که جزو فلان گروه ضددین یا مثلاً منافق است، چه ارتباطی دارد!؟ مدرّس نگاه می‌کند، ظاهر حال را می‌بیند؛ لزوماً مأمور به تحقیق از باطن حال هم نیست؛ این‌که ملاک گزینش نمی‌شود! گزینش مهم است و از اینها دقیق‌تر است. مسأله‌ی گزینش، مسأله‌ی گروه‌های مختلف اجتماعی در حوزه، مسائل امنیتی، مسائل حقوقی، امتحانات ورودی در حوزه، مسأله‌ی نظام وظیفه و نیز آمارهایی که در حوزه لازم است – و ما خیلی از این آمارها را نداریم – به این معاونت مربوط می‌شود.

- ✓ در کنار اینها، معاونت رفاه و خدمات و معاونت اداری و پشتیبانی هم لازم است.

بنابراین، آن شورای‌عالی باید تشکیل شود؛ حالا مراجع یا جامعه‌ی مدرّسین محترم می‌خواهند آن را انتخاب بکنند، فرقی نمی‌کند؛ ده، پانزده نفر از آدمهای خوش‌فکر باید انتخاب بشوند. لازم نیست اینها وقت زیادی هم بگذارند؛ هفته‌یی یک جلسه، دو هفته‌یی یک جلسه – بسته به کارها – بنشینند سیاست‌گذاری کنند و خطوط اصلی را معین نمایند؛ یک دبیر فعال هم داشته باشند که برایشان برنامه‌ها را روان کند؛ بعد اینها یک مدیر قوی انتخاب کنند و با همه‌ی وجود از او حمایت کنند؛ البته در این صورت، بنده هم پشتیبانی مالی خواهم کرد.

من به خود آقایان جامعه‌ی مدرّسین و شورای مدیریت هم که یک وقت تشریف آورده بودند، همین را گفتم؛ گفتم اگر چنین تشکیلاتی ایجاد بشود، من پشتیبانی مالی خواهم کرد و تا آن‌جا که در وسع من هست، فروگذار نخواهم کرد.

این مدیر قوی باید برای خودش پنج تا، هشت تا، ده تا، دوازده تا – هرچه لازم است – معاونت ایجاد کند.

البته اگر قرار باشد چنین چارتی تصویب شود، یکی از همان سمینارها لازم است. یک گروه خوش‌فکر باید بنشینند و معاونت‌ها را انتخاب کنند؛ بعد معاونان را بیاورند و آن شورای‌عالی تصویب و تأیید کند، تا با نظر همه باشد. مسؤولانِ زیردست‌تر را خود آن معاون انتخاب کند. باید ساختمان مناسبی هم در اختیارشان گذاشته بشود - پنجاه تا، صد تا اتاق؛ بیشتر، کمتر - و بودجه‌ی معینی هم به این کار اختصاص پیدا کند و یک چند صد نفر آدم، مرتب صبح‌ها دنبال اداره‌ی کار حوزه بیایند؛ والّا شورای محترم مدیریت و فضلای عالی‌مقام، با وجود درس‌های خارج، تحقیقات علمی و شاگرد طلبه، معلوم است که نمی‌رسند.

اداره‌ی چنین تشکیلات به این عظمتی، کار یک شورای مدیریت نیست؛ این یک نظام مدیریتی می‌خواهد؛ علاجش این است.

جوانان طلبه و فضلا هم مکرر به من مراجعه می‌کنند، یا نامه و طومار می‌نویسند؛ جواب من این است که گفتم؛ حوزه این‌طوری درست می‌شود.

نشانی دسترسی مستقیم به متن کامل بیانات معظم له :

https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۵۸۷

تحقیق و تنظیم: کانال پژوهش‌یار (ایتا) https://eitaa.com/Pajouheshyar

پژوهش مدرسه علمیه امام جعفر صادق سلام الله علیه شهرستان تایباد از توابع استان خراسان رضوی

صادقی